

**YARGITAY HUKUK GENEL KURULU’NUN 17.11.2022 TARİHLİ
VE 2020/662 ESAS, 2022/1551 KARAR SAYILI KARARININ
İNCELENMESİ**

*Review Of The Decision Of The General Assembly Of Civil Chambers
Of The Court Of Cassation, Dated 17 November 2022 And Numbered
2020/662 E., 2022/1551K.*

Eren ÇITIR*

Ahmet Baybars ÖZŞAHİN**

Özet

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 17 Kasım 2022 tarihli ve 2020/662 E., 2022/1551K. sayılı kararında genel kurulda alınan karara peşin muhalefetin geçerli olmayacağına ve dava şartı olarak kabul edilemeyeceğine karar vermiştir. Bu çalışmada Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun söz konusu karardaki değerlendirmesi, ilgili hükümlerin lafzı ve amacı ile öğretilerdeki görüşler kapsamında belirtilecektir.

Anahtar Kelimeler: “Yargıtay Hukuk Genel Kurulu”, “anonim şirket”, “genel kurul”, “muhalefet şerhi”, “peşin muhalefet şerhi”.

Abstract

In its decision dated 17 November 2022 and numbered 2020/662 E., 2022/1551K., the General Assembly of Civil Chambers of the Court of Cassation decided that preliminary opposition about decision of general assembly should not be accepted as valid and cause of action. In this study, the legal assessment of the General Assembly of the Court of Cassation in the aforementioned decision will be analysed in line with the literal and purpose of the relevant provisions and the opinions in the doctrine.

Keywords: “The General Assembly of Civil Chambers of the Court of Cassation”, “general assembly”, “dissenting opinion”, “joint stock company”, “preliminary opposition”.

---

* Araştırma Görevlisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye, **e-posta:** eren.citir@hbv.edu.tr,

ORCID: 0000-0003-3293-349X

** Araştırma Görevlisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye, **e-posta:** ahmet.ozsahin@hbv.edu.tr ,

ORCID: 0000-0001-5577-7683

KARARLAR¹

Çalışmaya konu olayda tarafların istemlerine de burada yer vermeyi uygun gördük.

Davacı İstemi:

Davacı vekili; müvekkilinin davalı şirkette yaklaşık %17 oranında hissesinin bulunduğunu, müvekkilinin 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun² (TTK) 420. maddesi uyarınca toplantının ertelenmesini istemesi üzerine davalı şirketin 2013 yılı olağan genel kurul toplantısının 28.04.2014 tarihinde yapıldığını, anılan toplantıya katılan müvekkilinin açıklanmasını istediği hususlarda yeterli bilginin verilmeyi, şirketin 2012 yılında 21.046.971,85 TL olan kârının 2013 yılında 1.465.726,86 TL'ye düştüğünü, bu düşüşün şirketin içinin boşaltıldığı ve finansal verilerle oynandığı şüphesini doğurduğunu, kârın miktarı gözetildiğinde üç yönetim kurulu üyesinin her birine aylık 70.000 TL huzur hakkı ödenmesine dair kararın da fahiş olduğunu, bu kararın yıllardır müvekkiline kâr payı dahi ödemeyen şirketin müvekkilini bir kez daha zarara uğratmasına sebep olacağını ileri sürerek huzur hakkına ilişkin genel kurul kararının ve davalı şirketin 28.04.2014 tarihli olağan genel kurulunun iptaline karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı Cevabı:

Davalı vekili; dava konusu toplantıda davacıya TTK'nın 420. maddesi uyarınca gerekli açıklamaların yapıldığını, finansal denetim raporunun verildiğini, şirket kârının düşmesinin sebebinin bir önceki yıl kârının gayrimenkul satışından elde edilmesinden kaynaklandığını, yönetim kuruluna aylık 70.000 TL huzur hakkı kararlaştırılmasının şirketin hacmine göre uygun bulunduğunu, zira 2011 yılı için yapılan toplantıda da yöneticilere aylık 20.000 TL huzur hakkı ve ayrıca sene sonunda 200.000 TL prim verildiğini, 2012 yılı için huzur hakkı arttırılmamakla birlikte ikramiyenin 250.000 TL'ye çıkarıldığını, bu kararlarda davacının da imzasının bulunduğunu, 2013 yılı kârının ülkede yaşanan gelişmelere bağlı olarak düştüğünü, şirketin kötü yönetilmediğini, genel kurul kararlarının iptal şartlarının oluşmadığını, elde edilen kârların sermayeye eklenip bedelsiz şekilde pay olarak ortaklara dağıtıldığını, bu durumun davacı tarafından bilindiğini belirterek davanın reddini savunmuştur.

¹ İnternet erişimi: <https://legalbank.net/belge/y-hgk-e-2020-662-k-2022-1551-t-17-11-2022/4866753/%22pe%5%9fin+muhalefet%22>, Erişim tarihi: 05.10.2023.

² RG. 14.02.2011 T. ve 27846 S.

A. İlk Derece Mahkemesinin Kararı

Asliye Ticaret Mahkemesinin 30.09.2015 tarihli ve 2014/636 E., 2015/672 K. sayılı kararı ile; davacının davalı şirketin 28.04.2014 tarihli olağan genel kurul toplantısına katılarak kararlara ihtirazı kayıt koyduğu, bundan önce aynı toplantının 27.03.2014 tarihinde yapılması için çağrı geldiği, davacının isteği ve talebi ile toplantının ertelendiği, bilirkişi incelemesi sonrasında sunulan rapordan hareketle huzur hakkına ilişkin olarak alınan kararın davalı şirketin malî yapısıyla, iyi niyet kuralları ile bağdaşır nitelikte olmadığı, öte yandan her ne kadar dava konusu genel kurul toplantısının iptali istenmiş ise de genel kurul toplantısının iptalini gerektirecek yasal nedenler bulunmadığı gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne, davalı şirketin 28.04.2014 tarihinde yapılan 2013 yılı olağan genel kurul toplantısında alınan huzur hakkının artırılmasına ilişkin 7. maddesinin kanuna, ana sözleşmeye ve afaki iyi niyet kurallarına aykırı olması nedeniyle iptaline karar verilmiştir.

B. Özel Daire Bozma Kararı

Mahkemenin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı vekili temyiz isteminde bulunmuş, Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 29.05.2017 tarihli ve 2016/451 E., 2017/3128 K. sayılı kararı ile kararın onanmasına karar verilmiş, bunun üzerine davalı vekili karar düzeltme isteminde bulunmuştur.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 07.11.2019 tarihli ve 2019/2841 E., 2019/6994 K. sayılı kararı ile; "...Dava, anonim şirket genel kurulunda alınan kararın iptali istemine ilişkindir. Davacı vekilince davalı şirketin 28.04.2014 tarihinde gerçekleşen olağan genel kurul toplantısında alınan huzur hakkının artırılmasına ilişkin 7. maddenin iptali talep edilmiştir.

6102 sayılı TTK'nun 446. maddesi genel kurul kararlarının iptalinin şartlarını ve usulünü düzenlemiş olup, anılan maddede toplantıda hazır bulunup karara muhalif kalarak keyfiyeti zapta geçiren pay sahibinin iptal davası açabileceği belirtilmiştir.

Somut olayda, davacı ortağın genel kurulda kendisini vekili aracılığıyla temsil ettirdiği, vekilin iptali istenen huzur hakkının artırılmasına ilişkin 7. maddeye yönelik olarak daha karar alınmadan önce karşı çıktığı, peşin muhalefette bulunduğu, bu şekildeki muhalefet öneriye karşı çıkma olup, kararın alınmasından sonra yapılmış bir karşı çıkmanın, muhalefetin bulunmadığı, bu durumda iptal davası açabilmek için kanunun aradığı "alınan kararlara muhalif kalma" koşulunun yerine getirilmediği anlaşıldığından

huzur hakkının artırılmasına dair 7 nolu gündem maddesi ile ilgili kararın iptali isteminin dava şartı yokluğundan reddine karar verilmesi gerekirken, mahkemece anılan husus nazara alınmadan 7 nolu maddenin iptaline karar verilmesi doğru olmamış, davalı vekilinin karar düzeltme isteminin kabulü ile Dairemizin onama ilamının kaldırılarak, mahkemece verilen kararın açıklanan nedenlerle bozulması gerekmiştir...” gerekçesi ile karar oy çokluğuyla bozulmuştur.

C. Direnme Kararı

9. ... Asliye Ticaret Mahkemesinin 11.03.2020 tarihli ve 2020/85 E., 2020/241 K. sayılı kararı ile önceki gerekçeye ek olarak; TTK'nın 446/1. maddesi hükmündeki özel dava şartına ilişkin olarak genel kurul toplantısına katılmak, toplantıda alınan karara olumsuz oy kullanmak ve muhalefeti tutanağa geçirmek olarak sayılabileceği, olumsuz oya dair gerekçe belirtilmesinin zorunlu olmadığı, karara olumsuz oy kullanmanın muhalefet anlamı taşıdığı, davacının genel kurulca görüşülmekte olan ve huzur hakkını artıran maddeye karşı olduğu, anonim şirket genel kurul toplantılarında bir karar alınırken çoğu kez kimin olumlu kimin olumsuz oy verdiği yer verilmeksizin genel bir ifade ile tutanağın hazırlandığı, böyle bir durumda kimin olumsuz oy kullandığı belli olmadığından olumsuz oy kullanan pay sahibinin olumsuz oy kullandığını, yani alınan karara muhalefet ettiğini tutanağa yazdırmak suretiyle iptal davası açabilmeyi mümkün kılması gerektiği, dolayısıyla toplantı tutanağından kimin olumsuz oy kullandığı ve bu şekilde alınan karara muhalif kaldığı anlaşılmakta ise artık bu kişinin karar sonrası olumsuz oy kullandığını ve bu şekilde alınan karara muhalefet ettiğini tekrar tutanağa yazdırmasının gerekli olmadığı, TTK'nın 446/1. maddesindeki “olumsuz oy kullanan ve bu muhalefeti tutanağa geçiren” ifadesinin “olumsuz oy kullanan ve bu karşı çıkmasını tutanağa geçiren” veya “olumsuz oy kullanan ve olumsuz oy kullandığını tutanağa geçiren” biçiminde anlaşılması gerektiği, kanun koyucu tarafından muhalefetin gerekçesinin aranmadığı, karara karşı olunduğunun ve bu nedenle olumsuz oy kullanıldığının toplantı tutanağından anlaşılmasının yeterli olduğu, bu hususun karardan önce veya sonra da açıklanabileceği, bu açıklamanın gerekçeli veya sadece olumsuz oy kullanma şeklinde de gerçekleşebileceği, bu sebeple “öneriye karşı çıkma, alınan karara karşı çıkma anlamına gelmez” şeklindeki anlayışın kanuna uygun olmadığı, öneriye muhalefet edenin zaten karar aşamasında da alınacak karara olumsuz oy kullanmak suretiyle karara muhalefet ettiğini bildirdiği, sonuç olarak muhalefetin alınacak karardan

sonra açıklanmasının ve tutanağa geçirilmesinin kanun koyucu tarafından ön görülmeyen bir husus olduğu, görüşülen gündem maddesindeki öneriye olumsuz oy kullanan kimsenin alınan veya alınacak karara muhalefet ettiği hususunun olumsuz oy kullanılması ile birlikte kendiliğinden doğan bir sonuç olup bu durumun toplantı tutanağından anlaşılmasının yeterli olduğu, bu pay sahibinin TTK'nın 446/1. maddesine dayalı olarak iptal davası açması için muhalif olduğunu ve olumsuz oy kullandığını ayrıca tutanağa geçirtmesine gerek bulunmadığı gerekçesiyle direnme kararı verilmiştir

D. Direnme Kararının Temyizi ve Verilen Karar

Direnme kararı süresi içinde davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Direnme yolu ile Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; 28.04.2014 tarihli olağan genel kurul toplantısının 7. maddesiyle alınan kararın iptaline ilişkin olarak açılan eldeki davada, TTK'nın 446/1-a maddesinde düzenlenen ve davacı ortağın toplantıda hazır bulunup karara olumsuz oy verme ve bu muhalefetini tutanağa geçirtme şeklinde ifade edilen karara muhalif kalma koşulunun gerçekleşip gerçekleşmediği, buradan varılacak sonuca özel dava şartı yokluğundan davanın usulden reddine karar verilmesinin gerekip gerekmediği noktasında toplanmaktadır.

Uyuşmazlığın çözümü için öncelikle konuya ilişkin yasal düzenlemeler ile hukukî kavram ve kurumların ortaya konulmasında yarar bulunmaktadır.

Anonim şirketlerin genel kurul toplantılarında alınan kararlar, toplantıda hazır bulunup bulunmaması yahut karara olumlu oy verip vermemesinden bağımsız olarak şirketteki tüm pay sahipleri için geçerli olmaları sebebiyle usul ve yasaya aykırı genel kurul kararlarının iptali için başvurulabilecek imkânlardan biri olan genel kurul kararlarının iptali davası, TTK'nın 445 ve devamındaki maddelerde düzenlenmiştir. Bu bağlamda TTK'nın 445. maddesi gereğince aynı Kanun'nun 446. maddesinde belirtilen kişiler kanun veya esas sözleşme hükümlerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırı olan genel kurul kararları aleyhine, karar tarihinden itibaren üç ay içerisinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde iptal davası açabileceklerdir. Maddede sayılan sebepler tahdidi olmayıp somut duruma göre hukukun genel ilkelerine aykırı ve nesnellikten uzak nitelikte olan genel kurul kararlarının iptali mümkündür (Tekinalp, Ünal: Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, İstanbul 2015, s. 393).

Anonim şirket genel kurulunda alınan kararların iptalini dava yoluyla

talep edebilecek kişiler TTK'nın 446. maddesinde; "(1) a) Toplantıda hazır bulunup da karara olumsuz oy veren ve bu muhalefetini tutanağa geçiren,

b) Toplantıda hazır bulunsun veya bulunmasın, olumsuz oy kullanmış olsun ya da olmasın; çağrının usulüne göre yapılmadığını, gündemin gereği gibi ilan edilmediğini, genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kişilerin veya temsilcilerinin toplantıya katılıp oy kullandıklarını, genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmediğini ve yukarıda sayılan aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunu ileri süren pay sahipleri,

c) Yönetim kurulu,

d) Kararların yerine getirilmesi, kişisel sorumluluğuna sebep olacaksa yönetim kurulu üyelerinden her biri,

iptal davası açabilir..." şeklinde düzenlenmiştir. Bu madde ile TTK'nın 445. maddesi kapsamında açılacak olan genel kurul kararının iptali davasında davacı olabilecek kişiler sınırlı şekilde sayılmıştır. Maddede anılan koşulları sağlayan kişilerce genel kurul kararı iptali istenen şirkete husumet yöneltmek suretiyle TTK'nın 445. maddesi kapsamında genel kurul kararlarının iptali dava yoluyla istenebilir.

Somut uyuşmazlığın niteliği itibariyle önem arz eden husus, TTK'nın 446/1-a maddesi gereğince genel kurul kararlarının iptalini talep koşullarıdır. Buna göre öncelikle genel kurul toplantısında asaleten yahut vekâleten hazır bulunan pay sahibinin, iptalini istediği genel kurul kararının alınması anında yapılan oylamada alınacak karara olumsuz oy vermesi gerekir. Olumsuz oydan maksat alınan karar aleyhine oy verme olup iptali istenen genel kurul kararına karşı olumlu oy verip kararın alınmasına sahip olduğu pay itibariyle destek olan pay sahibi, TTK'nın 545. maddesi kapsamında anılan kararın iptalini talep edemez. Bu koşul ile amaçlanan husus pay sahibinin çelişkili davranışlarının önüne geçmek olup bu hüküm ile genel kurul kararlarının iptali hususunda çelişkili davranış yasağı (venire contra factum proprium) benimsenmiştir.

Türk Ticaret Kanunu'nun 446/1-a maddesi kapsamında toplantıda hazır bulunan pay sahibinin genel kurulda alınan bir kararın iptalini talep koşullarından bir diğeri ise iptalini istediği karara karşı muhalefetini tutanağa geçirmiş olmasıdır. Muhalefet şerhiyle alınan karara karşı çıkıldığına ve iptal davası açma hakkının saklı tutulduğuna dikkat çekilmiş olur. Bu bakımdan pay

sahibinin karşı çıktığı karara karşı tutanağa geçirtmiş olduğu muhalefet şerhi alınan genel kurul kararının geçerliliğine yahut uygulanmasına etki etmez. Hemen belirtilmelidir ki; TTK'nın 446/1-a maddesindeki muhalefet şerhinin gerekçeli olması gerekmediği gibi gerekçeli olarak belirtilen muhalefet şerhindeki gerekçeden farklı nedenlere dayalı olarak da muhalif olunan genel kurul kararının iptali istenebilir.

Muhalefet şerhi, pay sahibinin TTK'nın 446/1-a maddesine kapsamında açacağı iptal davası için bir külfet niteliğinde olup pay sahibi, muhalefet şerhi şartını yerine getirmese iptal davası açma hakkını kaybeder. Bu çerçevede iptali istenen karara karşı pay sahibinin muhalefetine tutanağa geçirilmesi, genel kurul iptali davası açısından önemli bir koşul olup bu koşul 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 114/2. maddesi kapsamında özel dava şartı olarak nitelendirilebilir. Dolayısıyla genel kurul toplantısında hazır bulunan pay sahibinin olumsuz oy kullandığı ve TTK'nın 445. maddesi kapsamında iptalini talep edeceği genel kurul kararına karşı muhalefetine toplantı tutanağına geçirtmemiş olması durumunda açılan davanın HMK'nın 115. maddesi çerçevesinde usulden reddine karar verilir.

Türk Ticaret Kanun'unun 422/1. maddesi uyarınca genel kurul toplantı tutanağı pay sahiplerini veya temsilcilerini, bunların sahip oldukları paylarını, gruplarını, sayılarını, itibarî değerlerini, genel kurulda sorulan soruları, verilen cevapları, alınan kararları, her karar için kullanılan olumlu ve olumsuz oyların sayılarını içerir. Tutanak, toplantı başkanlığı ve Bakanlık temsilcisi tarafından imzalanır; aksi hâlde geçersizdir. Yine 28.11.2012 tarihli Resmî Gazetede yayınlanan 28481 sayılı Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik'in (Yönetmelik) (09.10.2020 tarihli Resmî Gazetede yayınlanan 31269 sayılı Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile yapılan değişiklikten önceki) 26/2. maddesinde de şirketin unvanının, toplantı tarihinin ve yerinin, şirketin toplam sermayesinin ve pay adedinin, toplantıda hazır bulunan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin sahip oldukları pay sayılarının toplamı ve grupları ile paylarının itibari değerlerinin toplamı gösterilmek suretiyle toplantı nisabı, genel kurulda sorulan soruların ve verilen cevapların, alınan her karar için kullanılmış olumlu ve olumsuz oy sayılarının, Bakanlık temsilcisi bulunmakta ise bunların ad ve soyadları ile görevlendirme yazısının tarih ve sayısının, çağrıya dayalı toplantı yapılıyorsa

çağrının ne surette yapıldığının; çağrısız toplantı yapılıyorsa bu durumun belirtilmesi gerektiği tekrarlanmıştır.

Bu kapsamda anılan düzenlemeler çerçevesinde genel kurul toplantısında alınan kararlara ilişkin olumlu veya olumsuz oy sayılarının belirtilmesi yeterli olmakla bu oyların kimler tarafından kullanıldığının belirtilmesi zorunlu değildir. Dolayısıyla TTK'nın 445. maddesi kapsamında iptalini istediği genel kurul kararına karşı toplantıda olumsuz oy kullanılması yanında bu karara karşı, aynı Kanun'un 446. maddesinin emredici hükmü uyarınca muhalefetin açıkça ifade edilmesi işlevine yönelik olarak tutanağa geçirilen muhalefet şerhi önem arz eder. Ayrıca bu kapsamda karara muhalif kalmak ve muhalif kaldığını tutanağa geçirtmek yeterli olup, ayrıca tutanağın altını imzalamaya gerek yoktur. Buna ek olarak Yönetmeliğin 26/4. maddesi uyarınca toplantıda alınan ve muhalif olunan karara, muhalefet şerhi eklemek isteyenlerin şerhleri tutanağa eklenebileceği gibi toplantı tutanağından ayrı yazılı bir belge şeklinde de tutanağa eklenmesi mümkün olup tutanağa şerh koyan pay sahibinin adı ve soyadı yazılarak, muhalefet şerhinin ekli olduğu belirtilir.

Türk Ticaret Kanunu'nun 446/1-a maddesi kapsamında aranan muhalefetin genel kurul toplantısı sırasında alınacak kararlara ilişkin görüşmeler sırasında ve gündem maddesine dair oylama öncesinde değil oylama sırasında ve olumsuz oy kullanılan kararın alınmasından sonra tutanağa geçirilmesi gerekir. Bu bağlamda iptali istenen gündem maddesinde belirtilen kararın alınmasından önce peşinen muhalefet, TTK'nın 446/1-a maddesi anlamında geçerli bir muhalefet olarak nitelendirilemez. Başka bir anlatımla; madde metninde karara muhalefetin tutanağa geçirilmesi gerektiği ifade edilmekle, henüz ortada oylanan bir karar yokken gündemin görüşülmesinden ve kararın alınması için yapılması gereken oylamadan önce karara muhalif olduğunu belirtmek genel kurul kararının iptali davası için TTK'nın 446/1-a maddesi uyarınca gereken muhalefet koşulunun yerine geçmez. Buna ek olarak gündemin görüşülmesi sırasında gündemde oylanacak hususa ilişkin eleştiri düzeyindeki açıklamalar da TTK'nın 446/1-a maddesi kapsamındaki muhalefet olarak nitelendirilemez. Zira muhalefet şerhinden, toplantıda alınan karara karşı açıkça muhalif olunduğunun anlaşılması gerekir Bunun yanında muhalefetini yazdırması engellenen pay sahibi, bu durumu ispat ve diğer koşulların varlığı ile genel kurul kararının iptalini dava edebilir.

Yapılan açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; davacının dava konusu olağan genel kurul toplantısının yapıldığı 28.04.2014 tarihi itibarıyla toplamda 64.800 adet pay bulunan davalı şirkette 10.800 adet pay

sahibi olduğu, dava konusu genel kurul toplantısına vekâleten katıldığı, genel kurul toplantısının, yönetim kurulu üyelerine ödenecek huzur hakkının belirlenmesine dair (7) numaralı uyuşmazlık konusu gündemin görüşülmesi sırasında davacının vekilinin söz alarak yönetim kurulu üyelerinin huzur haklarının belirlenmesine/artırılmasına dair görüşülen gündem maddesine dair olumsuz eleştirilerini dile getirdiği, bu eleştirilere karşılık olarak davalı şirketin yönetim kurulu başkanı tarafından yönetim kurulu üyelerinin huzur haklarının artırılmasının yerinde olacağına dair bir kısım görüşler ileri sürüldükten sonra anılan gündem maddesinin oylanmasını müteakip davalı şirketin yönetim kurulu üyelerine ayrı ayrı aylık net 70.000 TL huzur hakkı ödenmesine, denetçiye ücret ödenmemesine, 10.800 olumsuz oya karşılık 54.000 olumlu oy ile karar verildiğinin tutanağa kaydedilerek Ticaret Sicil Gazetesinde ilan edildiği, davacı tarafından ise TTK'nın 445. maddesi gereğince yasal süresi içerisinde anılan gündem maddesinin iptali için eldeki davanın ikame edildiği anlaşılmaktadır.

Davalı şirketin 28.04.2014 tarihli olağan genel kurul toplantısı sırasında (7) numaralı gündem maddesi kapsamında alınan kararın oylanması öncesinde davacı vekilinin anılan gündem maddesine dair toplantı tutanağında yazılı eleştiri ve görüşleri, anılan gündemdeki öneriye karşı çıkma niteliğindedir. Bu sebeple uyuşmazlık konusu karar mevcut değilken davacı vekilince bu şekilde gerçekleştirilen bir peşinen muhalefet, anılan genel kurul kararının iptali için açılacak davada TTK'nın 446/1-a maddesi anlamında aranan ve özel dava şartı olan muhalefeti tutanağa geçirtme koşulunu sağlayan bir muhalefet şerhi değildir. Zira anılan karar henüz mevcut olmadan karara dair olumsuz görüş ve eleştirilerle gerçekleştirilen muhalefet, aynı Kanun'un 446/1-a maddesi anlamında muhalefet olarak nitelendirilemez. Dolayısıyla uyuşmazlık konusu olan davalı şirketin olağan genel kurul toplantısında alınan (7) numaralı genel kurul kararının iptali için gerekli olan karara muhalefeti tutanağa geçirtme koşulunun somut olayda mevcut olmadığı açıktır.

Her ne kadar mahkemece, karara olumsuz oy kullanmanın muhalif olma koşulunu sağladığı, davacının dava konusu genel kurul toplantısındaki (7) numaralı gündem maddesine karşı olduğu, toplantı tutanağında kimin olumsuz oy kullandığının açık olması nedeniyle muhalefeti tutanağa geçirtmesinin gerekli olmadığı belirtilmiş ise de; TTK'nın 446/1-a maddesinde pay sahibinin genel kurul kararı iptalini talep edebilme koşulları arasında olumsuz oy kullanma ve muhalefeti tutanağa geçirtme şeklinde sayılan iki koşulun kümülatif olarak arandığı açıkça ifade edilmiş olması karşısında

usulüne uygun olarak alınan bir genel kurul kararı olmaksızın ifade edilen olumsuz görüşler ile oylama sırasında kullanılan olumsuz oy, Kanun'un aradığı koşulların gerçekleştiğini kabule imkân vermemektedir. Bu sebeple iptali istenen genel kurul kararına karşı salt olumsuz oy kullanmanın TTK'nın 446/1-a maddesinde sayılan ve yukarıda detaylı olarak ifade edilen koşulları sağladığı söylenemez.

Bu itibarla davacı tarafından üç aylık yasal süresi içerisinde TTK'nın 445. maddesi kapsamında iptali talep edilen davalı şirketin 28.04.2014 tarihli olağan genel kurul toplantısında alınan (7) numaralı kararının iptaline ilişkin talebe dair TTK'nın 446/1-a maddesinde belirtilen davacı ortağın toplantıda hazır bulunup karara olumsuz oy verme ve bu muhalefeti tutanağa geçirtme şeklinde ifade edilen karara muhalif kalma koşulu somut olayda mevcut değildir. Bu sebeple mahkemece, anılan genel kurul kararının iptaline ilişkin talebin HMK'nın 115/2. maddesi gereğince özel dava şartı yokluğundan usulden reddine karar verilmesi gerekirken bu yöndeki talebin kabulüne karar verilmesi doğru olmamıştır.

Hukuk Genel Kurulundaki görüşmeler sırasında; TTK'nın 446/1-a maddesindeki düzenlemedeki koşullarda bir zaman sıralamasının yer almadığı, bu kapsamda olumsuz oy sonrasında muhalefetin tutanağa geçirilmesine dair bir zorunluluğun bulunmadığı, olumsuz oy ile muhalefet şerhinin tutanakta mevcudiyetinin yeterli olduğu, peşinen muhalefetin mümkün olmadığı ve muhalefetin mutlaka karar sonucundan sonra yer alması gerektiğine dair aksi kabulün Kanun ile getirilen sınırlamayı artırarak hak arama hürriyetinin kanun hükmüne dayanmaksızın sınırlandırılması anlamını taşıdığı, bu kapsamda dava şartlarının yeni unsurlar eklenerek yorum yoluyla genişletilemeyeceği, TTK'nın 446. maddesindeki dava şartı olarak belirtilen hususları aşar nitelikte olan ve dava açmayı zorlaştıran yönetmelik hükümlerinin kanun hükmüne dayanmadığından uygulanmasının mümkün olmadığı, peşinen muhalefetin geçerli olmayacağına dair bir kuralın bulunmadığı, Kanun hükmünün peşinen muhalefeti geçerli kabul edecek şekilde de yorumlanabileceği, somut olayda genel kurul toplantı tutanağında gündemin 7. maddesine neden karşı olduğu ifade edilerek alınan karara karşı olumsuz oy kullanıldığı, bu suretle muhalefetin tutanakta yer alma koşulunun gerçekleştiği, muhalefetin karar sonucu sonrasında yazılmamış olmasının muhalefetin tutanağa geçirilmediği anlamına gelmediği, bu itibarla dava şartı eksikliğinin mevcut olmadığı, toplantıda her maddenin tek tek görüşülüp zaman aralığı olmaksızın kararların alındığı, mahkemenin olumsuz oy kullanmanın karara muhalefet etme

koşulunu sağladığına dair gerekçesinin yerinde olmadığı, bu sebeple direnme kararının değişik gerekçeyle uygun bulunarak işin esası incelenmek üzere dosyanın Özel Daireye gönderilmesi gerektiği belirtilmiş ise de bu görüş, yukarıda açıklanan nedenlerle Kurul çoğunluğunca benimsenmemiştir.

Hâl böyle olunca; mahkemece, Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulması gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

Karar Sonucu:

Açıklanan nedenlerle;

Davalı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Geçici 3. maddesi atfıyla uygulanmakta olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 429. maddesi gereğince BOZULMASINA,

İstek hâlinde temyiz peşin harcın yatırana geri verilmesine,

Aynı Kanun'un 440. maddesi uyarınca kararın tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içerisinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere, 17.11.2022 tarihinde yapılan ikinci görüşmede oyçokluğu ile karar verildi.

E. Karşı Oy

Anonim şirket genel kurul kararlarının iptalinin düzenlendiği 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda (TTK); toplantıda hazır bulunup da karara olumsuz oy veren ve bu muhalefeti tutanağa geçiren kişilerin (TTK 446/1-a) kanun veya esas sözleşme hükümlerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırı olan genel kurul kararları aleyhine, karar tarihinden itibaren üç ay içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde iptal davası açabilecekleri (TTK 445/1) düzenlenmiştir.

Anılan maddelerde iptal davası açabilmek için aranan koşullar belirlenmiş olup, pay sahiplerinin iptal davası açma hakkının madde kapsamı dışında kısıtlanması bunun aksine genel kurul kararı alınması mümkün değildir.

Özel Daire ile Mahkeme arasında muhalefetin tutanağa geçirilip geçirilmediği noktasında uyuşmazlık bulunmaktadır. Muhalefetin tutanağa geçirilmesi HMK 114/2. madde kapsamında özel yasada düzenlenmiş dava şartı niteliğindedir.

Maddede iptal davası açabilmek için aranan şartlar toplantıda hazır bulunmak, karara olumsuz oy vermek ve bu muhalefetini tutanağa geçirtmektir. Toplantıda hazır bulunan kimsenin iptal davası açabilmesi için karara olumsuz oy verilmesi ve muhalefetin tutanağa geçirilmesi şartlarının birlikte gerçekleşmesi gerekli ve yeterli olup maddedeki düzenleme bir zaman düzenlemesi değildir. Zira maddede karara olumsuz oy verildikten sonra muhalefetin tutanağa geçirilmesi yönünde zaman sırası belirten bir kural getirilmiş olmayıp olumsuz oyun neden verildiğini gösteren bir muhalefetin tutanakta yer alması yeterli görülerek bir düzenleme yapılmıştır.

Zira Anayasa ile teminat altına alınan hak arama hürriyetinin sınırlandırılabilmesi için açık bir kanun hükmü bulunması gerekir. Anayasada temel hak ve hürriyetlerin bazı koşulların bulunması şartıyla ve ancak kanun hükmü ile sınırlandırılacağı açıkça düzenlenmiştir. Kanun hükmü muhalefetin tutanağa geçirilmiş olmasını yeterli sayarken bunu aşar ve zorlaştırır şekilde, peşin muhalefetin geçerli olmadığı muhalefetin mutlaka karar sonucundan sonra tutanakta yer alması şeklinde bir şartın aranması kanun hükmü ile getirilen sınırlamayı daha da sınırlandıracaktır. Bu ise hak arama hürriyetinin kanun hükmüne dayanmaksızın sınırlandırılması anlamına gelecektir.

Dava şartları hak arama hürriyetinin sınırlamalarından olup kanun hükmüne dayanmaksızın dava şartlarına yeni unsurlar eklenmesi ve dava şartlarının geniş yoruma tabi tutularak uygulanması mümkün olmadığından muhalefetin tutanakta yer alması yeterli olup karar sonucundan sonra muhalefetin tutanağa yazılması zorunluluğu bulunduğu şeklinde bir sonuca varılması kanunun açık hükmü karşısında mümkün değildir.

Kanun ile getirilen bir sınırlama olmadığı hâlde ilgili yönetmelik veya şirket iç yönergesi muhalefet şerhlerinin toplantı tutanağında ne şekilde yer alması gerektiği konusunda bir hüküm olması hâlinde bu hükümler geçerli olacak mıdır? Sözü edilen TTK 446. maddedeki düzenleme dava şartı niteliğinde olduğundan yönetmelikte veya iç yönergede bunu aşar şekilde dava açmayı zorlaştıran hükümlere yer verilmesi kanun hükmüne dayanmaksızın dava şartı getirilmesi niteliğini taşıyacağından bu hükümlerin uygulanması mümkün değildir. Bu nedenle yönetmelik veya iç yönerge hükümlerinde muhalefetin tutanağın neresinde yer alması gerektiğine dair bir düzenleme olsa bile açık kanun hükmü karşısında uygulanamayacağından bu konudaki yönetmelik veya iç yönerge hükümlerinin ayrıca değerlendirilmesine gerek yoktur.

Öğretide de muhalefetin tutanağa geçirilmesi koşulunun sağlanması bakımından, muhalefetin zamanın önemli olmadığı, genel kurul toplantısı sırasında açıklanan muhalefetin, alınmış ya da alınacak (müstakbel) bir karara yönelik olabileceğine dair görüşler bulunmaktadır (İsmail Kırca, Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 3. Basım, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2022 sf. 155, Veliye Yanlı, “Muhalefetin Tutanağa Geçirilmesi ve Bu İşlemin Zamanı Sorunu -Genel Kurul Kararının İptali Davası Bağlamında-”, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Dergisi, Yıl: 2021, Cilt: XXXVII, Sayı: 2, sf.27-32, Ali Haydar Yıldırım, “Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararları Aleyhine Toplantıda Hazır Bulunan Pay Sahibinin İptal Davası Açmasının Şartları ve Özellikle Muhalefet Şerhi”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Yıl: 2016, Cilt: 7, Sayı: 2, sf. 413).

Aynı görüşün kabul edildiği diğer bir eserde ayrıca; TTK m. 446/1-a düzenlemesinde “alınan kararlara muhalif kalma” şeklinde dar yorumlanabilecek bir koşulun mevcut olmadığı, toplantı devam ederken muhalefetin açıklandığı anın muhalefet koşulunun yerine getirilmesinde bir etkisinin bulunmadığı, “peşinen muhalefet olmaz” şeklinde, genel kabul görmüş bir evrensel kural bulunmadığı, külfet getiren kuralların yoruma yer bırakmayacak açıklıkta olmasının hukukun temel ilkeleri arasında olduğu, TTK madde 446/1-a düzenlemesinin mevcut hâliyle, peşinen muhalefeti geçerli kabul edecek şekilde yorumlanmasının mümkün ve gerekli olduğu hususları ayrıntılı olarak açıklanmıştır (Ebru Tüzemen Atık, Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının İptalinde ‘Muhalefetin Tutanağa Geçirilmesi’ Koşulu ve Özellikle ‘Peşinen Muhalefet’in Geçerliliği Sorunu, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 12(1), 2022 sf:1032-1039).

Konunun hukuksal temeline ilişkin bu açıklamalarla birlikte davaya konu kararların alındığı toplantı tutanağı, Özel Daire ile Mahkeme arasındaki uyumsuzluğa konu 7. maddede alınan karar bakımından değerlendirilmelidir.

Davaya konu olan Genel Kurul kararına esas 28.04.2014 tarih olağan Genel Kurul toplantı tutanağı incelendiğinde toplantının açıldığı gündemin görüşülmesine geçildiği belirtildikten sonra maddeler halinde görüşülmüş ve kararlar alınmıştır. Uyuşmazlığa konu 7. madde; “Maddenin görüşülmesine başlandı. Bu aşamada söz alan ... vekili; gerek faaliyet raporunu gerekse tehire konu soruları verilen cevaplarda 2013 yılının otomotiv sektörü için zor bir yıl olduğunun belirtilmesine ve 2014 yılının mevcut veriler ışığında bir önceki yıldan %35’e yakın bir daralmayla devam edeceğinden, Yönetim

Kurulu Üyelerine ödenecek huzur hakkının %200 artırılarak işlem yapılması günün koşulları ve şirket faaliyetlerinin sağlıklı yürütülmesi için yerinde değildir. Aksine huzur haklarının zor geçirilecek yıl için düşürülmesi daha faydalı, şirket menfaatine olacaktır, dedi. Yönetim Kurulu Başkanı ... söz alarak; Şirketimizin 2013 yılı cirolarına baktığımızda 2012 ye göre daha iyi cirolar elde ettiği ortadadır. 2014 yılı gelmiş ve gelecek ... araçlarla ilgili olarak iyi bir yıl olacağını gözetmektedir. Hedefler de bunu göstermektedir.” dedi. Bu nedenle Yönetim Kurulu Üyelerine aylık net 70.000 TL huzur hakkı ödenmesine, denetçiye ücret ödenmemesine 10.800 olumsuz oya karşılık 54.000 oyla oy çokluğuyla karar verilmiştir” şeklindedir.

Tutanakta açıkça görüldüğü üzere gündemdeki konular toplantıda maddeler hâlinde görüşülüp aynı madde içinde alınan kararın ne olduğu da belirtilmiştir. 7. maddede açıkça davacı alınan karara neden karşı çıktığını açıklamış ve bu açıklamasından sonra oylama sonucu belirtilmiş olduğundan muhalefetin tutanakta yer alması koşulu gerçekleşmiştir. Muhalefetin karar sonucu sonrasında yazılmış olması muhalefetin tutanağa geçirilmediği anlamına gelmemektedir. 7. maddede davacının karara karşı çıkma nedeni ve olumlu oy kullanan yönünden de bu şekilde karar alınması gerektiği yönünde açıklamalar yapılarak karar verilmiş olduğundan açılan davanın dinlenmesi için dava şartı eksikliği bulunmamaktadır.

Kaldı ki tutanakta her konu sırayla ayrı ayrı görüşülüp karara bağlanmış ve 7. madde yönünden tek paragrafta yazılmak suretiyle karar verilmiş olduğundan, zaman aralığı olmaksızın karara muhalefet etme nedenleri de belirtilmek suretiyle kararın alındığı açıkça anlaşılmaktadır. Bu yönüyle de tek paragrafta yazan ve olumsuz oy kullanan kimsenin bu şekilde bir karar alınmasına karşı çıkma nedenlerini gösteren açıklamanın tutanağa geçirtilmemiş bir muhalefet şerhi olarak değerlendirilmesi somut olay bakımından hiç de mümkün sayılmamalıdır.

Mahkemece karara olumsuz oy kullanmanın yeterli olduğu karara muhalefet etme koşulunun bununla birlikte kendiliğinden gerçekleşeceği kabul edilerek sonuca gidilmiş ise de maddede olumsuz oy kullanma ve muhalefetin tutanağa geçirilmesi koşulu birlikte arandığından mahkemenin bu gerekçesi yerinde değildir.

Bu gerekçe yerinde değil ise de davanın esasının incelenmesi yukarıdaki nedenlerle yerinde olup açıklanan değişik gerekçeyle direnme uygun bulunarak işin esasını incelenmek üzere dosyanın Özel Daireye gönderilmesi gerektiği

görüşünde olduğumuzdan, muhalefetin karardan sonra tutanağa geçirilmediği gerekçesiyle Özel Daire kararı gibi bozma yönünde oluşan değerli çoğunluk görüşüne katılamıyoruz.

I. ÖZET

Taraflar arasındaki “anonim şirket genel kurul kararının iptali” davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; ... Asliye Ticaret Mahkemesince verilen davanın kısmen kabulüne ilişkin karar, davalı vekilinin temyiz istemi üzerine önce onanmış, davalı vekilinin karar düzeltme istemi üzerine Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (HD.) tarafından yapılan inceleme sonunda bozulmuş, Mahkemece Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.

28.04.2014 tarihinde yapılan genel kurul toplantısında sırasıyla gündem maddeleri konuşulmuş, %17 oranındaki paylarını temsilen davacı, vekili ile bu toplantıya katılmıştır. Yönetim kurulu üyelerine verilecek huzur hakkının artırılması hakkındaki gündemin yedinci maddesinin görüşülmesi sırasında pay sahibi vekili söz alarak, şirket kârının düştüğü ve huzur hakkının da azaltılması gerektiği yönünde gündem hakkında görüş bildirmiş, tutanağa bu açıklamalar ve sahibi yazılmıştır. 10.800 olumsuz oya karşılık 54.000 olumlu oy ile yönetim kurulu üyelerinin huzur hakkı miktarının artırılması yönünde karar verilmiştir. Pay sahibi süresinde bu kararın iptali istemiyle dava açmış, 9. Asliye Ticaret Mahkemesi TTK m. 446/1-a kapsamında dava şartlarının bulunduğu ve TTK m. 445 kapsamında alınan kararın iptaline hükmetmiştir.

Yargıtay 11. HD. kararı onamıştır. Davalı vekili karar düzeltme talebinde bulunmuş, peşin muhalefetten “alınan karara muhalif kalma” şartının yerine getirilmemesinden dolayı HMK m. 114/2 gereği özel dava şartı yokluğundan HMK m. 115/2 gereği usülden reddi gerektiğine karar verilmiştir. 9. Asliye Ticaret Mahkemesi direnme kararı almış özetle; olumsuz oya ilişkin gerekçe belirtilmesine gerek olmadığı, muhalefet tutanağa kaydedilmese de olumsuz oy kullanıldığının anlaşılmasının yeterli olduğu, peşin muhalefetin geçerli muhalefet sonucunu doğuracağı itirazlarında bulunmuştur.

Hukuk Genel Kurulu (HGK) TTK m. 445 ve TTK m. 446/1-a kapsamında iptal davasını ve dava şartlarını açıklamış, muhalefet şerhinin gerekçeli olmasının gerekmediğine, muhalefet şerhinin tutanağa geçirilmesinin külfet ve özel dava şartı olduğuna, tutanaktan kimlerin olumsuz oy kullandığının anlaşılamayacağından muhalefet şerhinin önem taşıdığına, peşin muhalefetin geçerli olmayacağına, eleştirinin muhalefet olmadığına, olumsuz oyun tutanaktan kime ait olduğu anlaşılrsa dahi bunun yanı sıra muhalefet

şerhinin de kaydının aranması gerektiğine kısaca bu nedenlerle özel dava şartı yokluğundan davanın usulden reddine karar verilmesi gerektiğine hükmetmiştir. Ancak HGK yapılan müzakerelerde oy birliği sağlayamamış, karşı oyda da kısaca; muhalefetin tutanağa geçirilmesinin ayrıca aranması gerektiği bu yönden ilk derece mahkemesinin gerekçesinin yerinde olmadığı, peşin muhalefetin geçersiz sayılmasının Anayasal hak olan hak arama hürriyetini kanun hükmü olmadan kısıtladığı, gerekçeli olarak muhalefette bulunulduğu bunun da tutanağa kaydolduğundan özel dava şartının yerine getirilmesi sebebiyle direnmenin yerinde olduğu esasının incelenmek üzere Özel Daire'ye gönderilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

II. HUKUKİ MESELE

Direnmeye konu olayda yer alan anlaşmazlıkları, olumsuz oyun TTK m. 446/1-a kapsamında iptal davası açılması açısından yeterli olup olmadığı ve yine aynı kapsamda peşin muhalefetin dava özel şartının yerine getirilmesinde kabul edilebilir olup olmadığı şeklinde başlıklara ayırmak mümkündür. Olayda gündeme dair yapılan eleştirinin veya olumsuz yöndeki irade açıklamasının muhalefet olmadığı HGK kararında ifade edilse de kararda muhalefetin peşin olmasının gerekçe gösterilmesi aslında bu konuda eleştirinin de muhalefet olarak kabul edildiğini göstermektedir. Bu sebeple belirttiğimiz başlıklar üzerinde durarak bu konuda ayrıca açıklama yapmamayı ancak muhalefet şerhi hakkında bir alt başlık altında değerlendirme ile yetinmeyi tercih ediyoruz.

III. SORUNLARIN ELE ALINMASI

A. Muhalefet şerhinde gerekçe aranması ve şerhi tutanağa geçirtmeksizin olumsuz oy hakkının tutanaktan anlaşılması durumları

Muhalefet şerhinin gerekçeli olması yönünden incelenecek olursa, öncelikle muhalefet şerhinin içeriğinin ele alınması gerekmektedir. Muhalefet şerhinin içeriği ise kanunda belirlenmemiş olmakla beraber şerhin usulü Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik³ (GKY) m. 13'de ve GKY m. 26'da düzenlenmektedir. GKY m. 13/7'de muhalefetin gerekçelendirilmesi ifadesi yer alsa da kanundaki sınırlandırma dışında yönetmelikle bir hakkın kapsamının daraltılması kabul edilemeyecektir. Bu sebeple karşı oyda ifade edilenin aksine gerekçeli

---

³ RG. 28.11.2012 T. ve 28481 S.

olmasının aranmayacağını belirtmek yerinde olacaktır⁴. Gereksiz olarak muhalefetin belirli olmasıyla yetinilebilecektir. Muhalefet şerhi, konumuz çerçevesinde TTK m. 445 kapsamında açılacak anonim şirket genel kurul kararlarının iptal davaları açısından öngörülmektedir⁵. TTK m. 446/1-a'da “olumsuz oy veren ve bu muhalefetini” denilerek, muhalefetin gündem konusunda olumsuz oy kullanıldığına ilişkin ifadeler olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla muhalefetin esasen hangi gündeme dair olumsuz oy verildiğini ortaya koyması bakımından içeriğinin belirlenebilmesi yeterli olacaktır⁶. Örnek vermek gerekirse “rüşhan hakkının sınırlandırılmasına ilişkin alınan karara karşıyım” gibi muhalefetini bildirir ifadelerle kişinin iptal davası açma hakkını koruması söz konusu olmalıdır⁷. Ancak burada olumsuz oy⁸, pay sahipliği sıfatının mevcudiyeti⁹, toplantıya katılma haklarının da kullanılması

⁴ Nitekim gerekçe aranmayacağı hakkında bkz. Halil Arslanlı, Anonim Şirketler II-III Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1960, s. 86; Oğuz İmregün, Anonim Ortaklıklar, 4. Baskı, Yasa Yayınları, İstanbul, 1989, s. 171; Kürşat Göktürk, “Anonim Şirket Pay Sahipliği Haklarının Kullanılmasında Muhalefet Şartı”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2017, 8(2), s. 53-78, s. 56; Erdoğan Moroğlu, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 9. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 276, 277; Mehmet Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, 16. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2022, s. 178; Hasan Pulaşlı, Şirketler Hukuku Şerhi, C. 2, 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022, s. 1107. Gerekçenin de aranacağı yönünde bkz. Hayri Domaniç, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi II, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s. 885.

⁵ Hüküm kapsamında sadece olumsuz oyun muhalefet olarak tutanağa kaydı aranırken TTK m. 192/1'de yapısal değişikliklere ilişkin iptal davalarında “olumlu oy vermemiş ve bunu tutanağa geçirmiş” ortakların dava açması hükme bağlanmaktadır.

⁶ Nitekim, 06.09.1965 T. , 1089 S. Aktiengesetz par. 245/1'de muhalefetin açıklanması gerektiği ifade edilse de doktrinde kararın geçerliliğine muhalefeti belirtir şekilde beyanın yeterli olduğu belirtilmektedir. Bkz. *Carsten Schäfer*, “Nichtigkeitsgründe” in *Wulf Goette/Mathias Habersack/Susanne Kalss (eds.)*, Münchener Kommentar zum Aktiengesetz, 5. Auflage, C. H. Beck, Band 4, München, 2021, § 245 Rn. 38; Uwe Huffer, Jens Koch, Aktiengesetz, 17. Auflage, Verlag C. H. Beck, München, 2023, AktG § 245 Rn. 14.

⁷ Ayrıca muhalefet ifadeleri için bkz. Veliye Yanlı, “Muhalefetin Tutanağa Geçirilmesi ve Bu İşlemin Zamanı Sorunu -Genel Kurul Kararının İptali Davası Bağlamında-”, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Dergisi, 2021, XXXVII (2), s. 5-36, s. 13, 14. Tutanağa geçirilmesi istenen sözcük ya da ifadeden karara muhalif kalındığının anlaşılması gerektiği yönünde bkz. İsmail Kırca, Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, B. 3, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2022, s. 151.

⁸ Burada her ne kadar olumsuz oy denilse de oydan yoksun olanların da muhalefetini tutanağa geçirterek iptal davası açma hakkından söz edilmelidir. Bkz. İmregün, s. 170; Oruç Hami Şener, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 538; Pulaşlı, s. 1104; Reha Poroy/Ünal Tekinalp/Ersin Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, 15. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2021, s. 608.

⁹ Ali Haydar Yıldırım, “Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararları Aleyhine Toplantıda Hazır Bulunan Pay Sahibinin İptal Davası Açmasının Şartları ve Özellikle Muhalefet Şerhi”, İnönü

şartlarının bulunması gerekli birer unsur olduğunu da ifade etmek isteriz¹⁰.

Bilindiği üzere genel kurul toplantısından önce TTK m. 413 kapsamında gündem maddelerinin belirlenmesi ve TTK m. 414/1'e göre pay sahiplerine bildirilmesi gerekmektedir. TTK m. 413/2 gereği gündemde bulunmayan konular görüşülemeyecektir. Nitekim olumsuz oy kullanılmasının tespitini ortaya koyması bir yana, burada daha önemlisi dava açma hakkının kullanılabilmesi için muhalefetin tutanağa kaydedtirilmesinin bir külfet olduğu söylenebilecektir¹¹. Genel kurul toplantı tutanakları TTK m. 422/1 gereği sadece olumlu ve olumsuz oy sayılarını içermektedir. Buna göre tutanağın olumsuz oy kullananların tespitine yarayacak bilgileri kapsamaması gerekmektedir. Ancak bazen olumsuz oyların da tutanağa işlenmesinden söz edilebilir. Bu sebeple muhalefet tutanağa geçirilmese de iptal davasının açılabilceği ileri sürülmektedir¹².

Muhalefet şerhinin tutanağa geçirilmesi konusunda iki farklı görüşten söz edilmektedir. Bir görüşe göre, muhalefet şerhinin tutanağa kaydedtirilmesi¹³, sadece olumsuz oyun tespiti bakımından önem taşımaktadır ve muhalefet şerhinin tutanağa kaydı TTK m. 446/1-a kapsamında iptal davası açılması konusunda dava şartı olarak gereklilik arz etmemektedir. Buna göre muhalefet şerhi bulunmaksızın da tutanaktan olumsuz yönde oy kullanıldığı anlaşılması durumunda iptal davasının açılmasının kabul edilmesi gerekmektedir¹⁴.

Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016, 7(2), s. 383-430, s. 386 vd.

¹⁰ Olumsuz oy kullanmanın şart olarak aranması ise bazı istisnai durumlarda hakkaniyete aykırı bir görünüm arz etmektedir. Şöyle ki özellikle oydan yoksunluk durumunda genel kurula katılma hakkı sahibi olan pay sahibinin olumsuz oy kullanması düşünülememekle beraber diğer şartları yerine getirmesi durumunda iptal davası açamayacağı da söylenemeyecektir. Bkz. Yıldırım, s. 399 vd.

¹¹ Göktürk, s. 57; Yıldırım, s. 404.

¹² Moroğlu, s. 277 vd. ; Bahtiyar, s. 178.

¹³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Kürşat Göktürk, "Anonim Şirket Pay Sahipliği Haklarının Kullanılmasında Muhalefet Şartı", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2017, 8(2), s. 53-78; Ali Haydar Yıldırım, "Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararları Aleyhine Toplantıda Hazır Bulunan Pay Sahibinin İptal Davası Açmasının Şartları ve Özellikle Muhalefet Şerhi", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016, 7(2), s. 383-430; Veliye Yanlı, "Muhalefetin Tutanağa Geçirilmesi ve Bu İşlemin Zamanı Sorunu -Genel Kurul Kararının İptali Davası Bağlamında-", Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Dergisi, 2021, XXXVII (2), s. 5-36; Ebru Tüzemen Atık, "Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının İptalinde 'Muhalefetin Tutanağa Geçirilmesi' Koşulu Ve Özellikle 'Peşinen Muhalefet'in Geçerliliği Sorunu", Hacettepe HFD, 2022, 12(1), s. 1006-1046; Pulaşlı, s. 1105 vd. ; Moroğlu, s. 268 vd. ; Kurca, s. 151 vd.

¹⁴ Bkz. Moroğlu, s. 270; Yanlı, s. 14-15; Yıldırım, s. 405; Bahtiyar, s. 178; Tüzemen Atık, s. 1030.

Bizim de katıldığımız diğer görüşe göre ise muhalefet şerhinin tutanağa kaydı olumsuz oy kullanılmasından ayrı olarak iptal davası için aranmalıdır¹⁵. Olumsuz oy ve muhalefet şerhinin tutanağa kaydı TTK m. 446/1-a'da aranmakla beraber¹⁶ birbirinden bağımsız niteliktedir. Çünkü muhalefetin tutanağa kaydı elbette ilgili gündem hakkında karşıtlığın yani olumsuz oy kullanıldığının bir karinesidir ancak bunun aksinin de teorik olarak mümkün olduğu açıktır. Muhalefet şerhi, sadece olumsuz oy kullanıldığının değil aynı zamanda kararın iptal edilmesi gerektiği anlamlarını taşımaktadır bu sebeple muhalefet şerhine olumsuz oydan ayrı bir anlam yüklenebilmektedir¹⁷. Bu manada birbirinden bağımsız olmaları sebebiyle kanımızca olumsuz oy kullanmak başka, tutanağa muhalefetin kaydı ise başka amaç ve irade açıklamaları görünümündedir. Buna dayanarak HGK'nın muhalefet şerhinin tutanağa kaydını ayrıca araması yönündeki kararına katılıyoruz. Ancak olayda karşı oyda da belirtildiği üzere zaten muhalefet şerhinin de tutanağa kaydedildiği anlaşılmaktadır. Muhalefetin gereği gibi yerine getirildiği yönünde verilen kararlarda bir çelişki görülmemektedir. Ancak ilk derece mahkemesi muhalefet şerhinin tutanağa kaydı konusunda muhalefet şerhini eleştiri olarak kabul etmiştir. O sebeple de olumsuz oyun tutanakta anlaşıldığı gerekçesiyle iptal davasını yerinde görmüştür. Pay sahibinin müzakere sırasında yani oylama öncesi bir zaman içerisinde gündem konusuna karşı olduğu karardan anlaşılmaktadır. Muhalefet şerhinin tutanağa geçirilmesi işleminin olumsuz oya bir karine olduğunu ve iptal davası için yeterli olduğunu burada söyleyebiliriz.

Burada muhalefetin kaydının ayrıca aranması durumunda, muhalefet şerhinin tutanağa geçirilmesinde oy sahibinin kendi müdahalesinin de aranacağı ifade edilmektedir¹⁸. Buna göre olaydan muhalefetini kaydetme yönünde bir çaba olmadığı yani tutanağa muhalefetin toplantı başkanlığınca

¹⁵ Bkz. Arslanlı, s. 86; İmregün, s. 171; Domaniç, s. 886; Kırca, s. 152; Tüzemen Atik, s. 1029; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), s. 608; Seda Seyman "Türk Ticaret Kanunu m. 304- 451" in Kemal Şenocak (ed.), Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt 2, Seçkin Yayıncılık, 2023, s. 2477-2605, s. 2574; Bahtiyar, s. 178; Pulaşlı, s. 1105. Külfet olduğu yönünde bkz. Göktürk, s. 87.

¹⁶ Tutanağa kaydın şart olmadığı başka türlü de karara karşı olunduğunun ispatlanabileceği yönünde bkz. Huffer/Koch, AktG § 245 Rn. 15. Muhalefetin tutanağa geçirilmesine engel olunması ve irade ifsadı durumunda muhalefet şerhinin tutanağa kaydı gerekmediği konusunda bkz. İmregün, s. 171; Domaniç, s. 885; Bahtiyar, s. 178; Seyman, s. 2574. Tutanağa kayda ilişkin engelin, tanık ve görüntü kaydı gibi her türlü delille ispatlanabileceği yönünde bkz. Kırca, s. 154.

¹⁷ Sadece olumsuz oy kullanılmasının muhalefet şerhi anlamına gelmediği yönünde bkz. Schäfer, § 245 Rn. 36.

¹⁸ Bkz. Yanlı, s. 16.

kendiliğinden geçirildiği anlaşıldığından iptal davasının açılmayacağı söylenmelidir. Buna karşın kanımızca da kanun lafzına uygun olarak böyle bir şarta gerek bulunmayıp muhalefetin tutanağa kaydını yeterli kabul etmek gerekmektedir¹⁹.

B. Peşin muhalefetin geçerliliği sorunu

Yargıtay ve doktrin genel kurulda oylamadan önce tutanağa kaydettirilen muhalefet için peşin muhalefet terimini kullanmaktadır. Muhalefet hakkı genel kurula katılım ile kullanılabileceğinden katılım hakları içerisinde olduğu söylenebilecektir.

Peşin muhalefetin katılım hakkı içerisinde yer alması nedeniyle süre yönünden toplantı öncesinde hazırlansa bile ileri sürülmesi geçersizdir. Nitekim muhalefetin tutanağa geçirilmesi ancak toplantı sırasında ve toplantıda hazır bulunmakla kullanılabilecek bir haktır. Muhalefetin genel kurul toplantısı bittikten sonra da olması mümkün değildir²⁰. Muhalefet şerhinin tutanağa geçirilmesi gibi iptal davasını açmak isteyen kişinin toplantıya katılması gerekliliği de bu manada bir yükümlülüktür.

Muhalefetin içeriğini ortaya koyduktan sonra zamansal olarak ne sürede yapılması gerektiği kanunda düzenlenmemekte ve bu konuda doktrinde de farklı iki görüş bulunmaktadır²¹. Bir görüşe göre oy kullanılmasından önce peşin muhalefet şerhi iptal davası açılması için mümkünken²² bir görüşe göre oy kullanılması sırasında veya sonrasında muhalefetin tutanağa kaydı gerekmektedir²³. Yargıtay da kararında oy kullanılmasından sonra muhalefetin gerektiğini ve öncesindeki muhalefetin, öneriye karşı çıkma olduğunu belirtmektedir.

¹⁹ Aynı yönde bkz. Tüzemen Atik, s. 1025. Burada ortaya çıkan sorunlar Göktürk'ün belirttiği üzere hükmün kaleme alınışından kaynaklanmaktadır. Bu sebeple Göktürk'ün de katıldığı-mız görüşüne göre İsviçre sisteminin yani muhalefet şerhinin kayda geçmesinin aranmadan iptal davası açılabilmesinin esas alınması gerekmektedir. Bkz. Göktürk, s. 70. Benzer şekilde bkz. Yıldırım, s. 420. Kırca'ya göre muhalefet olumsuz oydan farklı olarak dava açılma hakkını kullanma anlamını taşımaktadır ve kararın 3 aylık sürede icra edilip edilmeyeceği tercihiine etki etmektedir. Bkz. Kırca, s. 152.

²⁰ Buna karşın genel kurul devam ederken tüm kararlar alındıktan sonra itiraz edilebileceği hakkında bkz. Huffer/Koch, AktG § 245 Rn. 14.

²¹ Bu görüşlerle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Yanlı, s. 24, 25; Yıldırım, s. 411 vd. ; Tüzemen Atik, s. 1030 vd.

²² Arslanlı, s. 86; Kırca, s. 155; Yanlı, s. 27 vd. ; Bahtiyar, s. 178; Yıldırım, s. 416; Tüzemen Atik, s. 1034 vd.

²³ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), s. 608; Pulaşlı, s. 1105; Şener, s. 538.

HGK'nın kararında öneriye karşı çıkma şeklindeki gerekçesi, karar alınmadan önce ortada bir öneri olduğundan bu konudaki muhalefetin ancak öneriye karşı olduğu sonucunu doğurmaktadır. Burada bahsi geçen öneri huzur hakkının artırılması ve yönetim kurulu üyelerine ödenmesi şeklindeki gündem konusudur. Elbette öncelikle gündem hakkında müzakere bulunmaktadır. Olayda da davacı vekili pay sahibini temsilen müzakere sırasında olumsuz yönde irade açıklamalarında bulunmaktadır. Dolayısıyla burada peşin muhalefet yerine öneriye karşı çıkılması şeklindeki değerlendirme kanımızca yerinde değildir²⁴. Olaydan da anlaşılacağı üzere alınacak karar hakkında yani huzur hakkının artırılması konusunda olumsuz bir görüş yer almaktadır. Bu durumda sadece süre yönüyle diğer şartları da taşıyan bir muhalefetin geçersiz olduğunu söylemek katıldığımız görüşe göre doğru değildir.

Peşin muhalefette de toplantıya katılma ve olumsuz oy şartlarının yerine getirilmesi gerekmektedir. Nitekim TTK m. 446/1-a bu konuda farklı yorumlamaya izin vermemektedir. Ne var ki hüküm çekimser oyu içine almaması yönüyle TTK m. 192/1'den farklı olup olumsuz oy şartını öngörmektedir. Olumsuz oyun kullanıldığının ispatı da aranmamalıdır. Nitekim muhalefet şerhi aranmasında mehz Aktiengesetz par. 245/1'de de olumsuz oydan söz edilmemektedir²⁵.

Olumsuz oy kullanmanın ve bu muhalefetin tutanağa geçirilmesi TTK m. 446/1-a'dan da anlaşılacağı üzere dava şartıdır²⁶. Bu hususun dava şartı olması sebebiyle davanın esasına girilerek karar verilmesinden önce varlığı aranacaktır.

Burada peşin muhalefetin sonradan olumlu oy kullanılması ile çelişkili davranışa ve hakkın kötüye kullanılmasına yol açabileceği düşünülebilir. Ancak aynı olasılık oy kullanılmasından sonra muhalefetin tutanağa kaydedilmesi açısından da mümkündür. Bu durumda şirketin, muhalefet şerhini kaydettirenin olumlu oy kullandığını ispat etmesi gerektiği haklı olarak doktrinde belirtilmektedir²⁷. Dolayısıyla aynı hususun peşin muhalefette söz konusu olması da mümkün olup ayrı bir sonuçtan söz edilemeyecektir.

²⁴ Ancak sadece eleştiri düzeyindeki açıklamaların bu şartı taşımayacağını da belirtelim. Bkz. Bahtiyar, s. 178.

²⁵ Yıldırım, s. 385; Tüzemen Atik, s. 1014. Çekimser oy kullananların da muhalefetini tutanağa geçirterek dava açabileceği yönünde bkz. Domaniç, s. 885.

²⁶ Göktürk, s. 57.

²⁷ Yıldırım, s. 400.

TTK m. 422/2 gereği tutanağın noterce onaylanmış sureti ticaret sicili müdürlüğüne verilir. Yine internet sitesi açması gereken şirketlerin de internet sitelerinde tutanağa yer verilir. Anonim şirket genel kurullarında alınan kararların geçerliliğine olan güven ve üçüncü kişileri de etkilemesi bakımından akla peşin muhalefetin mahsuru olup olmadığı gelebilir. Şirketle yapacağı işlem alınan genel kurul kararına bağlı olan²⁸ 3. kişiler muhalefet şerhini öngörülebilirlik açısından önemseyebilir. Ancak burada muhalefetin oylamadan önce veya sonra yapılmasının erişilebilirlik açısından farklı bir sonuç doğurmayacağı kanaatindeyiz. Hakeza, TTK m. 446/1-b kapsamında da iptal davasının açılması riski muhalefetin bulunmadığı kararlarda da az da olsa kendisini göstermektedir. Kaldı ki muhalefetin oylamanın öncesinde olması da tutanaklara erişen kişi tarafından öğrenilmeye açık olacaktır.

Peşinen muhalefetin ilgili gündem için oy kullanılması sırasında veya oy kullanılmasının sonrasında muhalefet edenin iradesinin değişmesini yansıtmayacağı endişesi de burada akla gelebilir. Belirtmek gerekir ki böyle bir durumda muhalefetini kaydettiren aksi iradesi ile tutanaktaki kaydı değiştirebileceği gibi yine iptal davası açmama yoluna giderek de örtülü şekilde bu beyanından dönmüş olabilecektir.

Nihayet kanımızca peşin muhalefetin geçerli sayılmasında mahsur bulunmamaktadır. Muhalefetin tutanağa kaydına rağmen olumlu oy kullanılması gibi olasılıklar ise oylamadan sonra muhalefetin tutanağa geçirilmesi açısından da söz konusu olabilmektedir. Nitekim muhalefet şerhi müessesesi kendi başına bazı sorunlar barındırmaktadır. Hatta kişinin oylamaya katılmamakla beraber muhalefet şerhini bir şekilde tutanağa geçirtmesi de karşılaşılabilecek tehlike açısından bir örnek olarak burada verilebilir.

IV. SONUÇ

Muhalefet şerhi bir külfet ve dava şartı özelliği taşıyan irade açıklaması olup gerekçe barındırmak zorunda değildir. Muhalefet şerhi peşinen yani oylama öncesinde de verilebilir. Muhalefet şerhinde aranan pay sahipliği sıfatı, toplantıda hazır bulunma, olumsuz oy kullanma şartları iptal davası açılması durumunda peşin muhalefet açısından da aranmalıdır.

²⁸ Örnek verilmesi gerekirse, TTK m. 356/1 gereği bir işletmenin devralınması için genel kurul onayı gerekmektedir. Böyle bir olayda işletmeyi devreden 3. kişi açısından bu işlemin geçerliliği önem taşımaktadır.

Muhalefet şerhinin gerekçeli olması gerekmediği gibi, tutanaktan olumsuz oy kullananların belli olmasıyla da yetinilemeyeceği kanaatindeyiz. Buna göre muhalefet şerhinin tutanağa kaydedilmiş olması özel dava şartı olarak TTK m. 446/1-a kapsamında ayrıca gözetilmesi gerekli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu konuda Yargıtay'ın benimsediği tutumu doğru bulmaktayız.

Peşin muhalefet toplantıda gündem maddesi görüşülmeden önce muhalefeti tutanağa kaydettirme durumunda görülmektedir. Bu açıdan da kısıtlayıcı bir yorum kanundan çıkarılamayacağından dava şartının yerine getirildiğinin kabulü yerinde olacaktır.

Belirtmek gerekir ki niteliği gereği peşin muhalefetin TTK m. 416 kapsamında oy birliği ile ve tüm pay sahiplerinin katılımı ile gerçekleşen toplantılarda söz konusu olması halinde henüz gündem belli olmadığı için geçersiz olacağı sonucunu doğurabilecektir.

Peşin muhalefetin geçersiz sayılması dava haklarının kısıtlanması anlamına gelip hakkın kullanılması açısından hak sahiplerinin mağduriyetine sebep olacak niteliktedir. İptal davası hakkının kullanılmasında geniş yorumun benimsenmesinin kanunun ruhu ile de uyduğu görüşündeyiz.

Nihayet peşin muhalefete ilişkin HGK'nın benimsediği görüş mehz Alman hukuk doktrininde de kabul görmemektedir. Peşin muhalefetin geçerli olduğu ve dava şartı olarak yerine getirildiği Alman hukukunda da baskın görüştür. Bu yönde uygulamanın da evrileceği öngörülebilir.

KAYNAKÇA

- Arsılanlı H, Anonim Şirketler II-III Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1960.
- Bahtiyar M, Ortaklıklar Hukuku, 16. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2022.
- Domaniç H, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi II, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010.
- Göktürk K, “Anonim Şirket Pay Sahipliği Haklarının Kullanılmasında Muhalefet Şartı”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2017, 8(2), s. 53-78.
- Hffer U/Koch J, Aktiengesetz, 17. Auflage, Verlag C. H. Beck, München, 2023.
- mregn O, Anonim Ortaklıklar, 4. Baskı, Yasa Yayınları, İstanbul, 1989.
- Kırca İ, Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hkmszlyđ, 3. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2022.
- Moroğlu E, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hkmszlyđ, 9. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020.
- Poroy R/Tekinalp /Çamoğlu E, Ortaklıklar Hukuku I, 15. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2021.
- Pulaşlı H, Şirketler Hukuku Şerhi, C. 2, 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022.
- Schfer C, “Nichtigkeitstgrnde” in Wulf Goette/Mathias Habersack/Susanne Kalss (eds.), Münchener Kommentar zum Aktiengesetz, 5. Auflage, Verlag C. H. Beck, Band 4, München, 2021.
- Seyman S, “Türk Ticaret Kanunu m. 304- 451” in Kemal Şenocak (ed.) , Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt 2, Őeçkin Yayıncılık, 2023, s. 2477-2605.
- Şener, O H, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, 5. Baskı, Őeçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.
- Tüzemen Atik E, “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının İptalinde ‘Muhalefetin Tutanağa Geçirilmesi’ Koşulu Ve zellikle ‘Peşinen Muhalefet’in Geçerliliği Sorunu”, Hacettepe HFD, 2022; 12(1), s. 1006-1046.

Yanlı V, “Muhalefetin Tutanağa Geçirilmesi ve Bu İşlemin Zamanı Sorunu -Genel Kurul Kararının İptali Davası Bağlamında-”, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Dergisi, 2021, XXXVII(2), s. 5-36.

Yıldırım A H, “Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararları Aleyhine Toplantıda Hazır Bulunan Pay Sahibinin İptal Davası Açmasının Şartları ve Özellikle Muhalefet Şerhi”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016, 7(2), s. 383-430.

